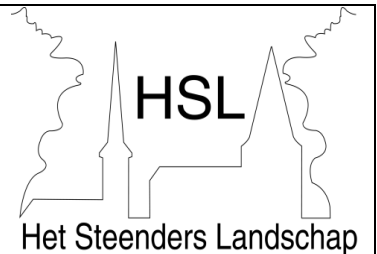

Nieuwsbrief

juni 2019

secretariaat: info@hetsteenderslandschap.nl

Het Steenders Landschap

De vereniging Het Steenders Landschap is in juni 2004 opgericht met als doel het onderhouden en verbeteren van het landschap in het gebied van de voormalige gemeente Steenderen: Steenderen, Bronkhorst, Baak, Toldijk, Rha en Olburgen. De vereniging heeft thans circa 180 leden. Met deze Nieuwsbrief informeert het bestuur de leden periodiek over de activiteiten die door en namens HSL zijn en worden uitgevoerd.

Zaaidag akkerranden op 13 april j.l.

[coördinatoren: René van Eijden en Frank van Heijst]

Op een extra ingelaste werkdag hebben circa 15 HSL-leden gewerkt aan het inzaaien van bloemrijke akkerranden.

Onderholt. Daarna gingen er 2 zaaiers en groepjes harkers over de randen om deze in te zaaien met een zogenaamd "patrijzenmengsel": zaden die bloemen en planten geven waartussen patrijzen zich thuis voelen en kunnen eten. We hebben er ook nog zonnebloemzaden doorheen gedaan om de randen wat bloemrijker te maken.

Totaal hebben we 12.600 m² ingezaaid, en dat vergde een hele dag werken. De laatste harkers waren dan ook pas tegen zessen klaar. We wachten nu met enige spanning tot de bloemenranden gaan groeien en bloeien. Op 2 juli a.s. gaan we dat met z'n allen bekijken: zie verderop in deze Nieuwsbrief, onder "Vrijwilligersavond".

Zoals van elke werkdag zijn ook van deze zaaidag een verslag en foto's geplaatst op onze website, zie op: <http://www.hetsteenderslandschap.nl/werkdagen/>. De verslagen en foto's staan ook op onze Facebook-pagina.

De randen van weilanden en akkers werden eerst machinaal gefreesd door Wilfried Berendsen van 't

Ooievaarsnest in HSL-peppel bij het veer

[coördinator: Harry Sesink]

Zoals u weet is HSL beheerder van de heel grote Peppel (populier) die bij het veer Bronkhorst-Brummen staat. De gemeente heeft aangeboden de peppel te laten snoeien en dat is inmiddels vakkundig gedaan.

De boomdeskundigen hebben ons laten weten dat de peppel gezond is. Om de windvang te beperken zijn de dikkere takken er weer afgehaald. Hierdoor ontstond ruimte in de top van de peppel waardoor ooievaars er een nest konden bouwen. We hopen op veel "HSL-ooievaars" !

HSL-leden hebben de peppel onlangs opgemeten. De omtrek is inmiddels 7.41 meter, waaruit blijkt dat de peppel nog steeds dikker wordt.

Nieuwe leden gezocht

[coördinator: Lucas Kalkers]

Onze leden zijn krachtig en vitaal - dat zien we elke werkochtend weer - maar we worden toch telkens een jaartje ouder. En we hebben best veel leden die we eigenlijk nooit zien bij een HSL-activiteit. Ook willen we zoveel mogelijk achterban hebben om een serieuze gesprekspartner te blijven voor de Gemeente en andere instanties.

Daarom willen we graag ons ledenbestand uitbreiden, liefst met jongeren en vrouwen. We vragen u als HSL-lid om ons te helpen bij het werven van nieuwe leden.

Vraag uw burens en vrienden om lid te worden van HSL en om mee te werken aan het onderhoud en de verbetering van het landschap waarin wij allen wonen!
www.hetsteenderslandschap.nl/lid-of-donateur-worden

VAN DE WERKGROEPEN

Werkgroep HoogStamLeu

[coördinator: Fred Oostendorp]

Deze werkgroep verzorgt het onderhoud van circa 260 hoogstambomen in 3 boomgaarden, die HSL in beheer heeft. Veel snoeiwerk, want: "snoeien doet groeien". Nieuwe meewerkers zijn welkom! Wie met deze Leu meewerkt leert meteen het snoei-vak.

Dit voorjaar hebben leden van de werkgroep alle bomen in onze boomgaarden voorzien van naambordjes. Daarop staat per boom precies welk appel- of perenras daar groeit. Dat kunt u nu zelf gaan bekijken in de "boomgaard van Addink" aan de Wehmestraat en in de "boomgaard van Linzell" aan de Molenkolkweg.

Verder zijn in de boomgaarden van Addink en die van Massink enkele dode fruitbomen vervangen door nieuwe exemplaren. Deels zijn die verkregen via de Gemeente, deels via de heer Hennie Rossel uit Vorden, kenner van oude fruitrassen.

Werkgroep Steenuilen

[coördinator: Philip van Dijk]

De steenuilen zijn in de winter weer een geschikte nestkast en partner gaan zoeken. De Werkgroep Steenuilen is in mei van dit jaar begonnen aan zijn tweede seizoen met een inspectieronde van de nestkasten: is de kast "bezet", zijn er eieren of al jongen en zo ja hoeveel?

Een ruime 1/3 van de kasten blijkt dit jaar bezet te zijn. Dat is wat minder dan vorig jaar, toen zaten we op bijna de helft. Ook een aantal kasten die eigenlijk altijd wel bezet zijn blijkt dit jaar helaas leeg te zijn. Maar de kasten die bezet zijn, bevatten wel grote legfels, namelijk 4-6 eieren.

Bij de tweede controle op de bezette kasten kijken wij hoeveel jongen er zijn en schatten we de leeftijd zodat ze bij een vervolfbezoek tussen de twee en drie weken oud geringd kunnen worden.

We zijn inmiddels meerdere nesten met 6 jongen tegengekomen. Ook hebben we bij de eerste ringronde inmiddels de eerste moeders aangetroffen die we vorig jaar als jong geringd hebben. We ontvangen zelfs terugmeldingen uit omringende gebieden van 'onze' jongen van 2018.

Eén van leden van de Werkgroep is momenteel bezig met de opleiding tot ringer zodat we de komende jaren verzekerd zijn van interne capaciteit. Naast Steenuilen ringt hij daarvoor ook Kerkuilen.

Circa twee weken na het ringen doen we nog een eindcontrole of de jongen succesvol de uitvliegleeftijd hebben bereikt. Voor de monitoring van de steenuilenstand en het nestsucces zijn we dan in het veld klaar.

Daarna gaan enkele leden aan de slag met het invoeren van alle gegevens in de systemen van "Sovon Vogelonderzoek Nederland" en het vogeltrekstation, een secuur en tijdrovend werkje.

Het leuke daarvan is wel dat we naderhand hebben gehoord dat in 2018 aan de zuidkant van Steenderen en Toldijk het dichtst bezette 'atlasblok' met broedparen van steenuilen in Nederland blijkt te zijn.

Helaas verwachten we vrij snel na het uitvliegen ook weer de meldingen van dode uitgevlogen jongen. Verdrongen, gepakt door een kat of hond, verkeersslachtoffer, etc.

Het helpt daarom altijd om onder het nest wat rommel, takken, 'n pallet neer te leggen waar de jonkies ('pullen' genoemd) onder weg kunnen kruipen. Ook is het handig om drinkbakken op het erf te voorzien van ondiepe plekken of gaas, zodat de jonge uiltjes er weer uit kunnen klimmen. Tenslotte: houd katten binnen in de uitvliegperiode!

In de zomer en het najaar voeren de leden van de Werkgroep waar nodig nog herstelwerk uit, vervangen kasten waar nodig, en maken ze schoon zodat ze weer winterklaar zijn. Hierbij treffen we soms door spreeuwen, kauwen of koolmezen "gekraakte" kasten aan die dan vol zitten met takken of mos.

Werkgroep Akkerranden

[coördinator René van Eijden]

Deze werkgroep is medio 2018 gestart met als doel zoveel mogelijk akkerranden ingezaaid te krijgen met akkerbloemen. Daarvan gaan o.a. insecten, vogels en patrijzen profiteren. Op zaterdag 13 april hebben circa 15 HSL-leden 12.600 m² akkerranden ingezaaid; zie eerder in deze Nieuwsbrief.

De eigenaren van de gronden die zijn ingezaaid krijgen van de Werkgroep een beheersovereenkomst aangeboden, en een deel van hen krijgt van HSL ook een vergoeding voor gedeelde inkomsten: een bloeiende akkerrand is nuttig en mooi, maar die levert een boer geen inkomsten op.

De Werkgroep heeft inmiddels het eerste jaar geëvalueerd, en besloten om volgend jaar weer – en hopelijk nog meer – akkerranden te gaan inzaaien.

Patrijzen tellen

[coördinator René van Eijden]

Om te kunnen vaststellen of bloemrijke akkerranden daadwerkelijk leiden tot meer biodiversiteit worden jaarlijks patrijzen geteld. Sinds februari van dit jaar tellen enthousiaste vrijwilligers hoeveel patrijzen nu al rondom Steenderen rondlopen, en waar. Na een cursusavond "patrijzen tellen" zijn er circa 20 tellers aan de slag gegaan in het veld. In de eerste week van februari telden zij al 12 patrijzen (6 koppeltjes) rondom Steenderen!

Werkgroep Bijen

[coördinator: Lucas Kalkers]

Aan het einde van de winter zijn we helaas een volk verloren, maar dat is onlangs vervangen door een nieuw volk. We kregen de tip dat er in de Bernardlaan een zwerm bijen was gesignaleerd. Die hebben we weten te 'scheppen' en bijgezet in boomgaard van Massink. Het is nu natuurlijk nog een klein volkje.

Dat kan niet gezegd worden over het andere bijenvolk dat de winter wel is doorgekomen: de éénlagige winterkast is inmiddels uitgebreid met een extra broedlaag én een honingkamer. Het volk groeit gestaag, heeft geen last van Varroa-mijten, haalt ondanks dat het buiten niet echt warm wil

worden toch genoeg voedsel op en is blijkbaar tevreden, want het volk vertoont nog geen zwermneiging. Prachtig om te zien!
Nieuwsgierig geworden? Stuur een mail aan Lucas (info@hetsteenderslandschap.nl) en ga eens mee met de werkgroep. Voor bezoekers is er een beschermende jas en masker te leen.

HSL-akker en -wei bij Bronkhorst

[coördinator: Harry Sesink]

Sinds 2017 pacht HSL de akker "Kriegerieje" aan de kop van de Boterstraat in Bronkhorst. In 2018 is de akker ingezaaid met zomergerst, zonnebloemen en akkerkruiden. Dat was fraai om te zien voor de bezoekers en de inwoners van Bronkhorst, en fijn voor insecten, fazanten, patrijzen, muizen, reeën, uilen en andere vogels; daarom is het gewas op deze akker niet geoogst, zodat het gedurende de winter als voedsel diende voor de dieren.

Begin 2019 zijn er patrijzen gesignaleerd op de akker. Daarom is dit voorjaar een rand van de akker niet omgeploegd, zodat de patrijzen daar dekking kunnen blijven hebben en hopelijk jongen grootbrengen.

Deze rand heeft zich intussen verassend mooi ontwikkeld. De kruiden die er vorig jaar stonden zijn alweer uitgelopen en staan nu al deels in bloei. Dit is veel eerder dan de dit jaar nieuw ingezaaide kruiden. Er bloeien nu al allerlei soorten en het wemelt er van de hommels, bijen en andere insecten.

Het andere deel van de akker is in april weer ingezaaid met bloemenranden en zonnebloemen. Helaas komen de zonnebloemen tot nu toe - om onverklaarbare reden - bedroevend slecht op.

Het ploegen van onze akker is gratis gedaan door **Gerard Huetink**, waarvoor **HULDE!!**
Het inzaaien is ook gratis gedaan door **Loonwerkbedrijf De Covik**: waarvoor **HULDE!!**

Sinds begin 2019 pacht HSL ook de aangrenzende smalle weide "t Haagje", omzoomd door knotwilgen. Deze weide pachten we van de gemeente. We beheren deze weide extensief zodat de natuurlijke kruiden zich kunnen ontwikkelen.

In het najaar van 2018 hebben we met subsidie van de gemeente achterin de weide een poel hersteld. In deze poel heeft zich nu spontaan *waterviolier* gevestigd.

Dit betekent dat het water in de poel van zeer goede kwaliteit is. De bioloog van de provincie die dit ontdekte was erg enthousiast.

Bestuur

Het bestuur organiseert de activiteiten van de vereniging en ontwikkelt daarnaast initiatieven om het landschap rondom Steenderen te verbeteren. Het bestuur overlegt onder andere met de gemeente Bronckhorst - bv. in het kader van het project Dorp en Rand - en met Staatsbosbeheer.

Nieuwe projecten – herhaalde oproep

[coördinator: Lucas Kalkers]

Het Bestuur heeft enkele nieuwe projecten in ontwikkeling. Wij willen graag van de leden horen of zij daarin geïnteresseerd zijn:

1. een cursus snoeien van fruitbomen;
2. een cursus bouwen van een insectenhotel;
3. een cursus biodiversiteit in eigen tuin.
4. een excursie in onze hoogstamboomgaarden met uitleg door fruitrassen-expert Hennie Rossel uit Vorden.

➤ **Heeft u interesse in een van deze cursussen, geef dat dan svp per email door aan onze secretaris: info@hetsteenderslandschap.nl.**

Ook **suggesties** voor andere projecten zijn welkom

Vrijwilligersavond 2019

Zoals elk jaar organiseren we ook dit jaar een vrijwilligersavond voor alle HSL-leden. Ook de leden die – om wat voor reden dan ook – niet hebben meegedaan aan de werkdagen zijn van harte welkom. Het is een goede en gezellige manier om andere leden te ontmoeten en te leren kennen.

ATTENTIE: andere datum.
De Vrijwilligersavond is dit jaar op dinsdag 2 juli a.s., vanaf 19.00 uur (en dus niet op 19 juni, zoals eerder was gepland)

Dit keer verzamelen we met vervoer (bij voorkeur fiets) bij de Kapel in Bronkhorst. Vandaar gaan we samen langs enkele ingezaaide akkerranden fietsen, om met eigen ogen te zien en te beoordelen hoe die erbij staan.

We sluiten de fietstocht af met de traditionele Barbecue van Stef bij de Ieskeet.
Reserveer de datum, nader bericht volgt.

Ook de patrijzertellers en de eigenaren van de nieuwe akkerranden zijn van harte welkom op deze Vrijwilligersavond; omdat niet iedereen daarvan al lid is van HSL sturen we deze Nieuwsbrief speciaal ook aan hen door.

Belangrijke data in 2019

Noteer deze data alvast in uw agenda!

- vrijwilligersavond (voor alle leden): dinsdag 2 juli 2019, vanaf 19.00 u
- Algemene Leden Vergadering: dinsdag 1 oktober a.s. , vanaf 19.30 uur in de Ieskeet
- landelijke natuurwerkdag: zaterdag 2 november 2019, van 08.45 tot 13.00 u.

Wij hopen u bij één of meerdere werkdagen te mogen begroeten. Ook HSL-leden die tot nu toe niet aan de werkdagen meededen worden van harte uitgenodigd om dat eens 'n keer te komen proberen.

Meer informatie?

Natuur- en Landschapsvereniging
Het Steenders Landschap
Lucas Kalkers, secretaris
Kon. Julianalaan 26; 7221 BW Steenderen
www.hetsteenderslandschap.nl
email: info@hetsteenderslandschap.nl

[Samenstelling Nieuwsbrief: Frank van Heijst]